

ECONOMIE

Ghid de pregătire intensivă

pentru examenul de bacalaureat

Cuprins

I. PROGRAMA DETALIATĂ DE EXAMEN PENTRU DISCIPLINA ECONOMIE.....	5
II. FORMULE DE CALCUL ȘI SIMBOLURI FOLISITE	6
III. EXPRIMAREA DINAMICII (EVOLUȚIEI) INDICATORILOR ECONOMICI.....	8
IV. DEFINIȚII.....	9
V. ENUMERĂRI	32
VI. PROPUNERI DE TESTE	47
VII. RĂSPUNSURI.....	137

I. PROGRAMA DETALIATĂ DE EXAMEN PENTRU DISCIPLINA ECONOMIE

I. INTRODUCERE ÎN ECONOMIE: Nevoi umane; Bunuri (bunuri libere și bunuri economice); Resurse economice; Cost de oportunitate; Legea creșterii costurilor relative.

II. CONSUMATORUL ȘI COMPORTAMENTUL SĂU RATIONAL: Utilitatea în sens general (intrinsecă); Utilitatea economică: utilitatea individuală, utilitatea marginală, utilitatea totală și reprezentarea lor grafică; Legea lui Gossen; Program de consum; Echilibru consumatorului; Venitul disponibil/net (V_D); Bunuri substituibile; Bunuri complementare.

III. PROPRIETATEA ȘI LIBERA INITIATIVĂ: Subiectul și obiectul proprietății; Atributele proprietății; Formele de proprietate și relațiile dintre ele; Libera inițiativă.

IV. PRODUCĂTORUL/ ÎNTreprinzătorul ȘI COMPORTAMENTUL SĂU RATIONAL:

1. FACTORII DE PROducțIE: Caracterizarea generală a factorilor de producție; Munca; Natura (Pământul); Capitalul tehnic; Capitalul fix; Capitalul circulant; Capitalul consumat; Amortizarea; Veniturile fundamentale în economia de piață; Combinarea și substituirea factorilor de producție. Calculele de eficiență.

2. EFICIENȚA ECONOMICĂ ȘI PRODUCTIVITATEA: Eficiența economică; Productivitatea factorilor de producție (definiție, mod de calcul, exprimare, forme, reprezentarea grafică a productivității marginale și a celei medii, legea randamentelor neproporționale, importanța productivității muncii, efecte, factori și căi de sporire).

3. COSTUL PROducțIEI (COSTURILE): Consumul factorilor de producție; Costul (definiție, importanța cunoașterii lui, tipologia, reprezentarea grafică pe termen scurt, efectele și căile reducerii lui).

4. PROFITUL: Definiție și rol (funcții); Modalități de exprimare și de calcul ale formelor profitului; Căile sporirii profitului; Prag de rentabilitate.

V. PIATA – LOCUL DE ÎNTÂLNIRE A AGENȚIILOR ECONOMICI:

1. Caracterizarea generală a pieței (definiție, sensurile, variabilele, rolul și principalele forme ale pieței); Cererea și Oferta (definiții, factorii și condițiile de influență, reprezentarea grafică, elasticitatea, forme); Prețul (definiție, importanță, factorii de influență, forme); Prețul de echilibru (definiție, rol, reprezentare grafică); Intervenția directă și indirectă a guvernelor în influențarea prețului.

2. PIATA MONETARA: Banii (geneză, evoluția istorică, definiție, funcții, valoarea banilor sau puterea lor de cumpărare (a unei unități monetare și a unei sume de bani); Masa monetară (definiție, componente principale, mod de calcul, factorii de influență, cauzele și măsurile de reglarea ei); Caracterizarea pieței monetare și a laturilor sale; Dobândă (modalități de exprimare și de calcul ale formelor dobânzii, factorii de influență); Câștigul și profitul bancar.

3. PIATA CAPITALURILOR (FINANCIARĂ): Acțiunile și obligațiunile; Cursul și randamentul titlurilor de valoare mobiliare; Caracterizarea pieței capitalurilor și a formelor ei (primară și secundară); Bursa de valori.

4. PIATA MUNCII: Caracterizarea pieței muncii și a laturilor sale; Salariul – prețul muncii; Câștigul salarial.

* **COSTUL DE OPORTUNITATE:** $C_{op} = -x/y$; $C_{op} = (-x/y) \cdot P_x$; $C_{op} = (-\Delta x/\Delta y)$; $C_{op} = (-\Delta x/\Delta y) \cdot P_x$.

* **UTILITATEA BUNURILOR ECONOMICE:** Utilitatea individuală (U_i); Utilitatea totală (UT); Utilitatea marginală (Umg); $UT = \sum U.mg.$ = $\sum U_i$; $U.mg.$ = $\Delta UT/\Delta Q$.

* **FACTORII DE PROducțIE (FP):** Munca = M; Natura (Pământul) = N (P); Capitalul tehnic (real) utilizat = K_T (K_T); Capitalul fix = K_F (K_F); Capitalul circulant = K_C (K_C); Amortizarea anuală = A; Timpul de amortizare = T; Rata (cota) de amortizare = R_A ; Capitalul tehnic consumat = $K.cons.$; Rata marginală de substituție = Rms ; Productivitatea marginală a unui factor de producție (x) = $Wmg(x) \rightarrow K_T = K_F + K_C$; $K.cons. = A + KC$; $A = KF/T$; $R_A = (A/KF) \times 100 = (1/T) \times 100$.

* **EFICIENȚA ECONOMICĂ ȘI PRODUCTIVITATEA:** Eficiența economică = Ee ; Productivitatea factorilor de producție = W_{FP} , Productivitatea (muncii, naturii – pământului, capitalului) = W_M, W_P, W_K , Productivitatea globală = W_G ; Productivitatea muncii exprimată prin numărul de lucrători (L) sau prin timpul de muncă consumat (T) = W_L sau W_T ; volumul producției = Q ; Productivitatea medie = $\bar{w}$; P = prețul de vânzare $\rightarrow W_{FP} = Q/FP$; $W_L = Q/L$; $W_T = Q/T$; $W_{N(P)} = Q/N(P)$; P ; $W_K = Q/K$; $W.mg.(L) = \Delta Q/\Delta L$; $W.mg.(T) = \Delta Q/\Delta T$; $W(u.m) = W(u.f) \times P$; Unde: $u.m$ sau $u.v$ = unități monetare sau valorice; $u.f$ = unități fizice sau naturale., $Q_T = \sum W.mg.$

* **COSTUL PROducțIEI:** Costul: de producție, total, de distribuție = CP , CT , CD ; Costul fix și variabil = CF și CV ; Costul marginal = Cmg ; Costul mediu (unitar): fix, variabil și total = CMF , CMV și CMT ; Costuri materiale și salariale = $C.mat.$ și Cs ; Alte cheltuieli = $a.c$; Consumul specific sau tehnologic = $C.sp.$ sau $C.thg.$; $\rightarrow P = CMT + Pr./u.p$; $CT = CP + CD$; $CT = C.mat. + CS + a.c.$; $CMF = CF/Q$; $CMV = CV/Q$; $CMT = CT/Q = CMF + CMV$; $C.mg. = \Delta CT/\Delta Q = \Delta CV/\Delta Q$; $C.sp.(u.f) = KC (u.f)/Q$ și $C.sp.(u.m) = KC (u.m)/Q$.

* **PROFITUL:** Profitul: total, marginal și mediu (pe unitate de produs) = $Pr.T$, $Pr.mg.$ și $Pr/up.$; Venitul marginal și cel total = Vmg . și VT ; Cifră de afaceri = $C.A$ sau VT ; Profitul brut și net = $Pr.b$ și $Pr.n$; Profitul normal (obișnuit sau ordinar) = $Pr.N$; Profitul suplimentar (supraprofitul) = $Pr.s$; Profitul economic = $Pr.e$; Profitul de monopol = $Pr.M$; Impozitul pe profit = $Iz(Pr)$; Rata profitului față de: cost, capitalul tehnic utilizat sau cifra de afaceri = Rpr/CT , Rpr/K_T sau $Rpr/C.A$. $\rightarrow Pr.T.(Pr.b., Pr. rezidual) = VT - CT = Pr./u.p \times Q$; $Pr./u.p = P - CMT = Pr.T : Q$; $Pr.mg. = \Delta Pr.T/\Delta Q = V.mg - C.mg$; $Pr.n$ (admis) = $Pr.b - Iz(Pr.b)$; Rpr/CT (rata rentabilității) = $(Pr.T/CT) \times 100$; $Rpr/K_T = (Pr.T/KT) \times 100$; $Rpr/C.A = (Pr.T/C.A) \times 100$.

* PIATA SI ECHILIBRUL SAU (PRETUL DE ECHILIBRU):

A. CEREREA DE BUNURI ECONOMICE: Cererea = $(Q_c; Ce)$, venitul = V . Coeficientul de elasticitate a cererii în funcție de preț și de venit = E_c/P și E_c/V sau $K_c \cdot P$ și K_c/V . → $E_c/P = -(\Delta\%C : \Delta\%P) = -(\Delta C/C_0) : (\Delta P/P_0)$; $E_c/V = \Delta\%C : \Delta\%V = (\Delta C/C_0) : (\Delta V/V_0)$; Tipuri de cerere (elastică, inelastică, unitară, pentru bunuri: normale, inferioare, de lux).

B. OFERTA DE BUNURI ECONOMICE: Oferta = $(Q; Of.)$, Prețul = P ; Coeficientul de elasticitate a ofertei în funcție de preț = $E_Q \cdot P$ sau $K_Q \cdot P$. → $K_Q \cdot P = \Delta\%Q : \Delta\%P = (\Delta Q/Q_0) : (\Delta P/P_0)$; Tipuri de ofertă (elastică, inelastică, unitară).

C. PRETUL DE ECHILIBRU = Pe; Cantitatea de echilibru = Q_e (cererea totală satisfăcută = oferta totală satisfăcută).

* PIATA MONETARA: Banii = B , Banii (masă) numerar = $B.N$ ($M.N$); Banii (masă) scripturali = $B.S$ ($M.S$); Masa monetară = M ; Puterea de cumpărare a unei unități monetare și a unei anumite cantități de bani (valoarea reală a banilor) = PCB și PCM ; Viteza de rotație (circulație) a banilor = V ; Valoarea bunurilor economice vândute pe credit = $BE(Cr)$; Plățile ajunse la scadență = $PI.s$; Numărul de tranzacții = T ; volumul bunurilor economice supuse schimbului (marfare) = Q sau Y ; Dobânda: simplă, compusă, activă (încasată) și pasivă (plătită) = D_s , D_c , $D.a(i)$ și $D.p$; Câștigul bancar = $C.s.B.$; Profitul bancar = $Pr.B$; Cheltuielile bancare de funcționare = $Cf.B$; Creditul = Cr ; Rata dobânzii = d' ; Rata dobânzii active și pasive, nominale și reale = $d'a$ și $d'p$, $d'n$ și $d'r$; Durata acordării creditelor = n ; Indicele general al prețurilor = I_{GP} ; rata inflației = ri ; Suma finală (totală) încasată (plătită) de bancă = S_F sau S_T ; Suma inițială depusă la bancă (depozitul bancar) = $S_0(Dep.B)$. → $M = BN + BS$; $M = (PxQ)/V$; $M = [P \times Q - BE(Cr) + PI.s] : V$; $PCB = 1/P$ sau $PCM = 1/I_p$; $PCM = M/P$; $D_s = Cr \cdot n \cdot d'$; $D_c = Cr.(1 + d')^n - Cr = S_T - Cr$; $C.s.B. = D.a - D.p = Pr.B + Cf.B$; $d'a = (D.a/Cr) \times 100$; $d'p = (D.p/Dep.B) \times 100$; $d'n = d'r + ri$; $ri = \Delta\%P$.

* PIATA CAPITALURILOR (FINANCIARA): Cursul/Prețul acțiunii (A) și obligațiunii (O) = $Cs.A$ și $Cs.O$; Rata dobânzii pe piață monetară = d' ; Randamentul acțiunii și respectiv obligațiunii = $Rd.A$ și $Rd.O \rightarrow Cs.A = Div./d'$, $Cs.O = D/d'$; $Rd.A = (Div./Cs.A) \times 100$, $Rd.O = (D/Cs.O) \times 100$.

* PIATA MUNCII: Populația totală a unei țări = PT ; Populația aptă de muncă = PAM ; Populația aptă de muncă disponibilă sau nedisponibilă = $PAM.d.$ sau $PAM.nd.$; Populația activă disponibilă = PAD ; Populația ocupată (efectiv activă) = $P.O.$; Numărul de şomeri = $\$$; Gradul de ocupare = $Gr.O$; Salariul nominal = SN ; Salariul real = SR ; Prețul bunurilor de consum = $Pc.$; Salariul nominal, brut și net = $SN.b$ și $SN.n$; Câștigul salarial nominal și real = $C.s.S.N$ și $C.s.S.R$.

→ $PAD = PO + \$$; $PAM = PAD + PAMnd.$ sau $PAM = PAM.d. + PAM.nd.$; $SR = SN/P$; $Gr.O(PAD) = (P.O/PAD) \times 100$ sau $Gr.O(PAM) = (P.O/PAM) \times 100$.

Capitolul 1. NEVOILE UMANE; BUNURILE ȘI RESURSELE ECONOMICE: COSTUL DE OPORTUNITATE

1. Nevoile (trebuințele) umane:	reflectă ansamblul dorințelor, așteptărilor, cerințelor oamenilor de satisfacerea cărora, prin consum de bunuri, respectiv de bunuri economice, depind existența și dezvoltarea lor și a societății în ansamblul ei.
2. Bunurile (utilitățile):	reprezintă orice element al realității capabil să satisfacă nevoile vieții, activității umane și protecției mediului.
3. Bunurile economice (B.E):	sunt bunurile limitate în raport cu nevoile , care rezultă din activități economice și deci presupun un efort, un consum (o cheltuială) de resurse economice .
4. Bunurile complementare:	sunt acele bunuri (denumite și <i>bunuri-pereche</i>) care, în procesul utilizării lor, satisfac aceeași nevoie, împreună .
5. Bunurile substituibile:	sunt acele bunuri care, în procesul utilizării lor, satisfac aceeași nevoie, dar alternativ .
6. Bunurile marfare (comerciale):	sunt bunurile economice care trec prin procesul schimbului de la un agent economic la altul, în principal, prin intermediul banilor .
7. Bunurile libere:	sunt un "dar al naturii", bunuri la care accesul este liber, gratuit , sunt relativ nelimitate și nu au utilitate economică (nu necesită sacrificii în utilizarea lor pentru obținerea satisfacției dorite).
8. Bunuri de producție (prodfactori; bunuri de capital; bunuri intermediare)	includ bunurile care participă la producerea altor bunuri economice și care se consumă (transformă) integral într-un ciclu de producție sau treptat în mai multe cicluri.
9. Bunuri de consum (satisfactori; bunuri finale)	includ bunuri care nu participă la producerea de bunuri (nu mai sunt supuse prelucrării), fiind folosite direct la satisfacerea nevoilor finale .
10. Resursele economice (R.E):	sunt <i>elementele umane, naturale și create de oameni ce pot fi utilizate sau sunt efectiv utilizate</i> (numindu-se factori de producție) la producerea și obținerea de bunuri economice necesare satisfacerii nevoilor umane.

11. Problema fundamentală a economiei:

constă în **utilizarea eficientă a resurselor economice limitate** și este definită prin răspunsurile la întrebările omenirii: **ce, cât, cum și pentru cine să se producă?**

12. Costul oportun

(relativ; alternative; real al alegerii; al șanselor sacrificiate etc.):

reflectă valoarea celei mai bune variante (alternative) la care renunțăm, atunci când decidem o anumită utilizare a R.E sau a B.E insuficiente, în favoarea alternativei alese. NOTĂ: **C.op. reprezintă ceea ce se pierde în urma alegerii făcute.**

13. Principiul rationalității

(al economicității):

constă în **maximizarea satisfacerii nevoilor umne** (a efectelor utile) prin **minimizarea consumului de resurse** (a eforturilor).

14. Risipa în producție:

constă în a produce ce nu se cere, mai mult decât se cere, de o calitate inferioară, cu costuri ridicate și tehnologii depășite, poluându-se mediul înconjurător.

15. Economia ca știință (știința economică):

studiază **alegerile și acțiunile oamenilor care urmăresc satisfacerea cât mai bună a nevoilor și intereselor lor, utilizând resurse limitate.**
NOTĂ: Economistul **J.K. Galbraith** apreciază că știința economică sau "Economia" ca știință studiază (pe scurt): **procesul** prin care individul este servit, **comportamentul uman** ca o relație între țeluri și resursele rare care au întrebuițări alternative, **modul în care ne decidem** să folosim resursele productive rare, cu întrebuițări alternative, pentru realizarea unui scop."

Capitolul 2. ECONOMIA DE PIAȚĂ, AGENȚII ECONOMICI ȘI PROPRIETATEA

1. Activitatea economică:

reflectă **ansamblul activităților prin care oamenii obțin bunuri economice în scopul satisfacerii nevoilor umane nelimitate numeric, utilizând resurse economice limitate.**

2. Economia naturală:

este acel tip de economie în care **accesul la bunurile economice este direct** (prin autoconsum), satisfacerea nevoilor fiind rezultatul activităților proprii, fără a apela la schimb.

3. Economia de schimb (marfară):

este acel tip de economie în care **accesul la bunurile economice este, în principal indirect**, prin intermediul schimbului (sau se produc bunuri în scopul vânzării).

4. Economia de piață:

este forma principală a economiei de schimb în care alocarea resurselor se face, în principal, prin mecanismele pieței (preț, concurență).

5. Agenții economici (unități economice):

sunt **personae fizice și/sau juridice** care îndeplinesc **funcții bine determinate** în economie și dispun de o anumită **libertate decizională** în raport cu forma de proprietate în care-și desfășoară activitatea.

6. Societățile comerciale nefinanziare (întreprinderile; firmele)

sunt unități economice **producătoare de bunuri și servicii destinate pieței, dar nefinanziare, având ca scop principal obținerea de profit.**

7. Societățile de asigurări

prestează servicii de asigurări agenților economici sau oferă o garanție în caz de risc.

8. Administrațiile publice

sunt agenți economici care **prestează servicii nemarfare populației și redistribuie veniturile și bogăția națională.**

9. Administrațiile private

sunt unități economice instituționalizate care **prestează, în principal, servicii nemarfare** unor categorii ale populației, veniturile lor provenind din contribuții voluntare.

10. Menajele (gospodăriile; familiile; populația):

includ persoane sau grupe de persoane fizice care trăiesc în același locuință, fie că au sau nu relații de rudenie și care-și utilizează veniturile în scopul achiziționării și consumării de bunuri materiale și servicii sau pentru a economisi. NOTĂ: Generic, menajele includ pe **toti consumatorii**, a căror **funcție principală este consumul de satisfacții**, iar ca **întreprinzători particulari** oferă **B.E comerciale nefinanziare**.

11. Instituțiile bancar-financiare

finanțează activitatea economică, prestand celorlați agenți economici servicii financiare comerciale.

12. Exteriorul (străinătatea; „restul lumii”)

este un **agentul economic** așa-zis „fictiv” pentru că nu are o funcție specifică, dar există în măsura în care agenții economici rezidenți realizează operații cu cei nerezidenți.

13. Sectorul instituțional:

reflectă **ansamblul unităților economice (instituționale)** care exercită aceeași activitate principală, deci au un comportament analog (funcție și resurse economice principale similare).

V. ENUMERĂRI

(trăsături/caracteristici, condiții/premise/cauze/căi, efecte/functii/scopuri, factori de influență (determinare), componente/variabile, forme/tipuri/sensuri, exponenti/purtători/ intermediari, asemănări/deosebiri, criterii, venituri/cheltuieli, drepturi/obligații)

Capitolul 1. NEVOILE UMANE. BUBURILE ȘI RESURSELE ECONOMICE. COSTUL OPORTUN

I. TRĂSĂTURILE:

A. Nevoilor umane (N.U): 1. dinamice numeric, 2. limitate în satisfacere (volum), 3. concurențiale, 4. regenerabile, 5. complementare, 6. substituibile, 7. determinare subiectivă, în principal, și obiectivă, 8. decurg din interiorul și exteriorul ființei umane, 9. diversitate etc.

B. Resurselor economice (R.E): 1. limitate numeric, 2. dinamice, 3. diversitate, 4. intrări (input-uri) ale activității economice, 5. limitarea este permanentă și fluctuantă în timp și spațiu etc.

C. Bunurilor economice (B.E): 1. limitate, 2. majoritatea, marfare, 3. ieșiri (output-uri) ale activității economice, 4. accesul la ele este direct prin autoconsum și indirect prin intermediul pieței etc.

D. Bunurilor libere (B.L): 1. relativ nelimitate în raport cu nevoile, 2. sunt un „dar al naturii”, 3. Accesul la ele este după nevoi, liber, 4. sunt oferite în mod gratuit, 5. nu au utilitate în sens economic etc.

E. Costului oportun (C.op): 1. se numește și relativ (măsoară „câștigul” prin „pierdere” celei mai bune alternative sacrificiate), 2. poate fi zero, dacă R.E ar fi nelimitate, 3. are tendință de creștere în condiții de risipă, 4. scade dacă R.E sunt utilizate eficient, 5. reflectă limita până la care se pot substitui două B.E sau R.E, 6. tendință sa generală este de creștere (exprimată de legea creșterii costurilor relative).

II. TIPURI (FORME; EXEMPLE) DE:

A. Nevoi umane: 1. individuale, 2. colective (de grup), 3. sociale (generale), 4. Biologice (fiziologice), 5. spirituale, 6. elementare (primare; fundamentale), 7. superioare (complexe; elevate) etc.

B. Resurse economice: 1. primare, 2. derivate, 3. regenerabile (neepuizabile), 4. ne-regenerabile (epuizabile), 5. recuperabile, 6. parțial recuperabile, 7. nerecupерabile, 8. umane, 9. naturale, 10. financiare, 11. informaționale etc.

C. Bunuri economice: 1. materiale (tangibile; corporabile), 2. nemateriale (intangibile; necorporabile; servicii), 3. informații, 4. marfare, 5. nemarfare, 6. finale, 7. intermediare, 8. complementare, 9. substituibile etc.

D. Bunuri libere: 1. lumina solară, 2. căldura cosmică, 3. aerul pentru localnici, 4. apa de izvor, 5. zăpada etc.